

Vaikeavammaisten päivätoimintaa voi kehittää.

Kehitysvamma-alan yhteistyöpäivä Etelä-Karjalan alueella

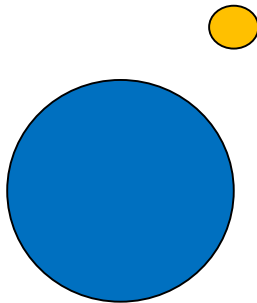
30.10.2020

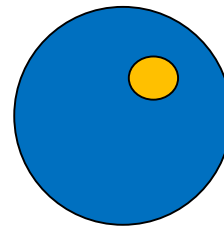
Osallisuus

Ihminen jonka puolesta tehdään saa tukea ollakseen tekijä, joka toimii itse.

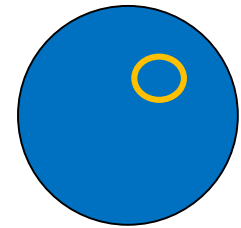
Vammaisten
ihmisten
eristämistä

Vammaisten
ihmisten
sijoittamista

Mukana
olemista

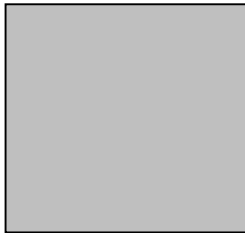

Osallisuus

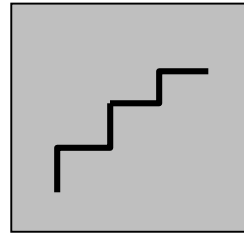
Ihminen jonka puolesta tehdään saa tukea ollakseen tekijä, joka toimii itse.

Vammaisten ihmisten eristämistä

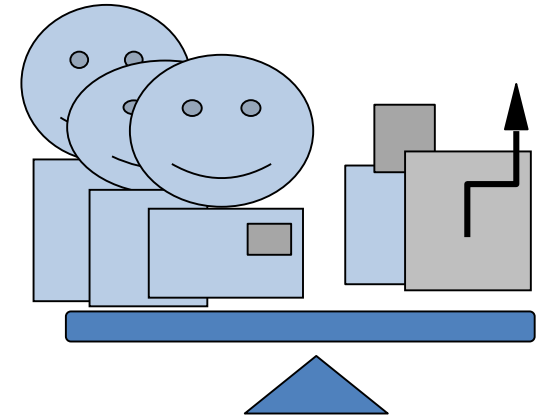
Potilas - hoito

Vammaisten ihmisten sijoittamista

Asiakas - kuntoutus

Mukana olemista

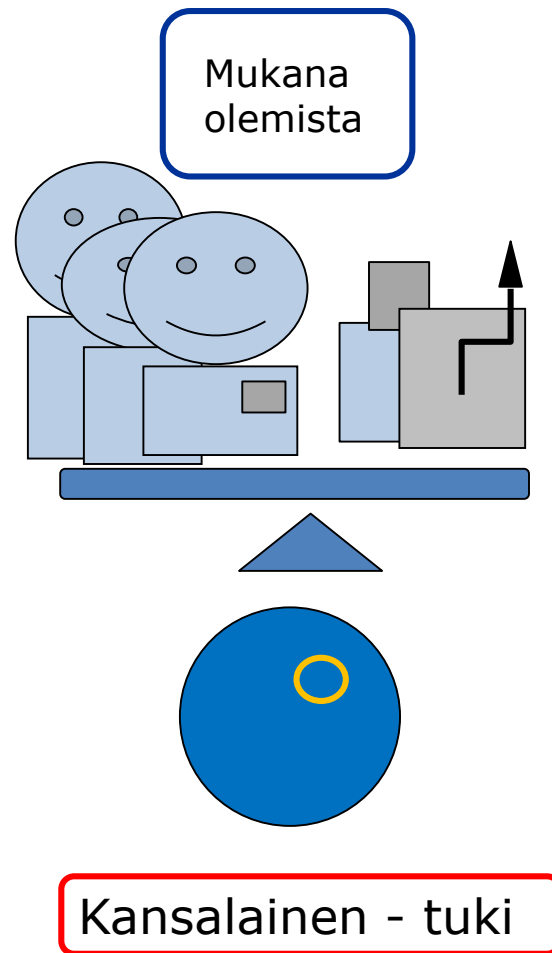

Kansalainen - tuki

Osallisuus

Ihminen jonka puolesta tehdään saa tukea ollakseen tekijä, joka toimii itse.

Ihminen on toimija

kun hän:

- saa tietoa.
- tietää useista toimintavaihtoehdoista ja niiden hyvistä ja huonoista puolista.
- valitsee toimintavaihtoehdoista itselleen sopivimman.
- päättää itse toimintaan ryhtymisestä.
- tekee tekoja itse.
- toimii mahdollisimman itsenäisesti ja omatoimisesti.
- saa toiminnallaan aikaiseksi jotain, joka jäisi tapahtumatta ilman tekoa.
- saa tarvitessaan tukea toimijuutensa toteuttamiseen.

Lähikehityksen vyöhyke

Lev Vygotskyn mukaan ihmisen kyvyillä ja osaamisella on kaksi tasoa

- 1. Mitä hän osaa itsenäisesti ja
-
- 2. mitä hän hallitsee osaavammin kumppanin tuella ja mitä hän mahdollisesti kykenee seuraavaksi oppimaan.

Osallisuuden toteutuminen edellyttää
toimijuutta.

Osallisuuden viitekehys

1. Autonomia

2. Demokratia

3. Yhteisöllisyys

1. Osallisuus (ja toimijuus) omaan elämään
2. osallisuus (ja toimijuus) vaikuttamisprosesseihin palveluissa, lähipiirissä, elinympäristössä ja yhteiskunnassa ja
3. paikallinen osallisuus (ja toimijuus), jossa pystyy liittymään erilaisiin hyvinvoinnin lähteisiin sekä elämän merkityksellisyyttä ja arvokkuutta lisääviin vuorovaikutussuhteisiin ja joissa pystyy vaikuttamaan resurssien jakamiseen.

(Isola ym. THL. Työpaperi 33/2017)

Osallisuuden portaavat

Me suunnittelemme ja toteutamme.

Saamme tukea muilta.

Meillä on valtaa.

Meillä on vastuuta.

Me suunnittelemme ja toteutamme yhdessä muiden kanssa.

Meillä on valtaa yhtäläillä kuin muillakin

Kannamme yhdessä vastuuta

Minä pääsen osallistumaan,
kun muut suunnittelevat ja toteuttavat minua koskevia asioita.

Valta on muilla.

Muut kantavat vastuun.

Minua kuullaan, kun tehdään ja toteutetaan minua koskevia suunnitelmia.

Valta on muilla.

Muut kantavat vastuun.

Minä sopeudun muiden tekemiin valmiisiin suunnitelmiin.

Valta on muilla.

Muut kantavat vastuun.

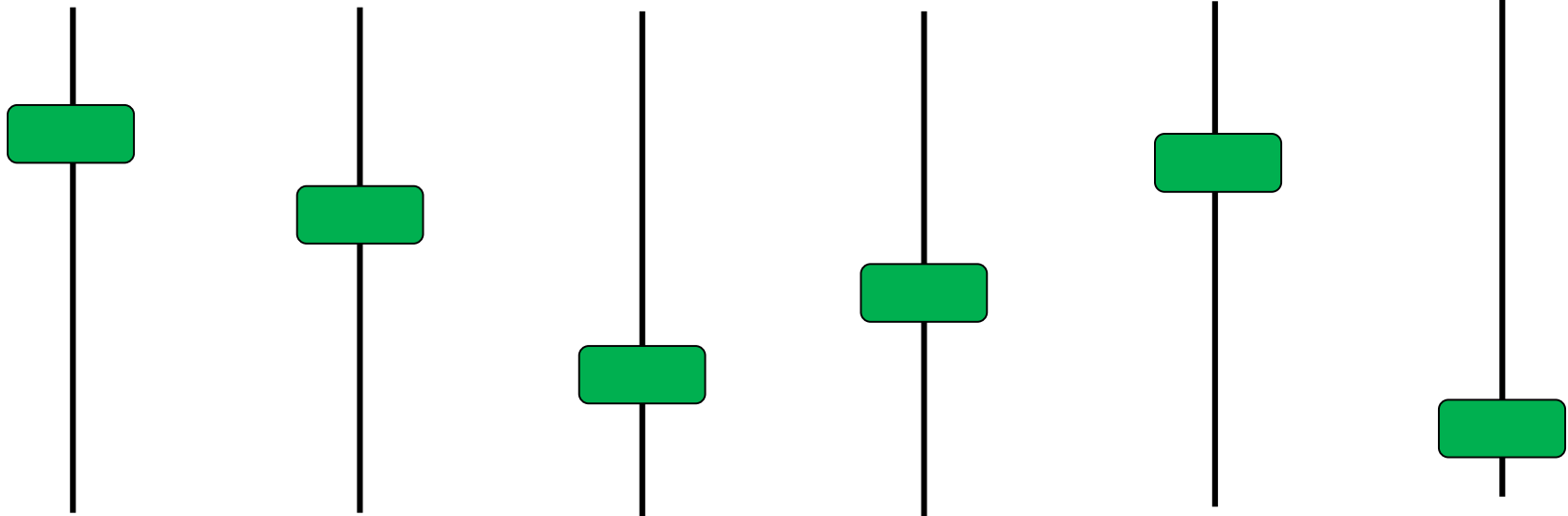
Muokattu lähteestä (Flöjt 1999:33) Horelli (1994:39) Lasten suunnittelun osallistumisen pienet tikkaat.

Osallisuuden ulottuvuudet

Thomasin (2002) osallisuuden ulottuvuudet Orasen (2008, 11) mukaan.

Mahdollisuus
itsenäisiin
päätöksiin
(ITSEMÄÄRÄÄMINEN)

Mahdollisuus
valita

Mahdollisuus
saada tietoa

Mahdollisuus
vaikuttaa
prosessiin
(VALTA)

Mahdollisuus
ilmaista
itseään

Mahdollisuus
saada apua ja
tukea
itseilmaisuun

Osallisuutta ja työllistymistä edistävän toiminnan laatukriteerit

Kehitysvamma-alan asumisen neuvottelukunnan, työn ja päivätoiminnan valiokunta

1. Tuki valintojen ja suunnitelmien tekemiseen
2. Tuki muutoksiin ja siirtymävaiheisiin
3. Tuki lähiyhteisöihin liittymiseen
4. Tuki opintoihin pääsemiseen
5. Tuki mahdollisimman suuren itsenäisyyden saavuttamiseen
6. Tuki terveyteen ja hyvinvointiin
7. Tuki ammatillisiin opintoihin ja työhön pääsemiseen
8. Tuki itseilmaisuun ja luovuuteen
9. Tuki merkityksellisissä sosiaalisissa rooleissa toimimiseen
10. Tuki palvelujen sisältöihin ja toimintatapoihin vaikuttamiseen

Osallisuutta tukeva toiminta

Työ- ja päivätoimintakeskus kehittyy

- monenlaisten ihmisten kohtaamispaikaksi
- paikaksi, josta saa tukea omiin pulmiin
- paikaksi, joka tarjoaa monipuolista toimintaa
- paikaksi, joka tarjoaa tukea kansalaistoimintaan osallistumisessa
- paikaksi, joka tarjoaa tukea palkkatyöllistymiseen.
- Paikaksi, joka tarjoaa tukea opiskelumahdollisuuksiin.
- paikaksi, joka on auki myös iltaisin

Osallisuutta tukeva toiminta

Työ- ja päivätoimintakeskus tarjoaa

Esimerkiksi:

- ensiapukursseja
- uimaopetusta
- lukutaidon opetusta
- omissa asioissa asiointia
- matkoista suoriutumisen opettelu
- aamulehtien lukua
- arjen huolista puhumista
- vaikuttamisryhmiä
- kokkikursseja
- harrastuskokeiluita
- terveystiimejä
- työnteon harjoittelun mahdollisuuksia
- vapaaehtoistoimintaan osallistumisen tukea

Liikettä päivääni, tukea omaan valintoihin

- Alkuyhteydenpito
- Ennakkotehtävä
  - Unelmakarttojen teko
- Osallisuuskoulutus 1. päivä
  - Osallisuus alustus (ohjaajat)
  - Unelmakarttojen esittely ja yhteenveto
  - Toimintapäivän alustava suunnittelu
- Suunnittelupäivä 2. päivä
  - Toimintavälineiden esittely
  - Toimintapäivän suunnittelu
- Toimintapäivä 3. päivä
- Reflektiopäivä 4. päivä

Liikettä päivääni, tukea omiin valintoihin

- Yhteistoiminta hankkeessa suunnittelemme ja toteutamme yhdessä toimintapäivän, jonka sisältö muodostuu demokraattisesti suunnitellen. Jokaisella hankkeen osallistujalla on mahdollisuus olla mukana toimintapäivän ideoijana ja toteuttajana.
- Yhteistoiminnassa asioita tehdään yhdessä yhteisen kiinnostuksen pohjalta, ei pelkästään ohjaajan ja asiakkaan rooleissa.
- Yhteistoiminnan lisäksi muiden samoja asioista tekevien ihmisten joukkoon meneminen liittyy ihmiset muihin lähiyhteisöihin ja vie kohti osallisuutta ja kansalaisena toimimista.
  - Karaokelaulajana karaokeiltaan – ei vammaisena karaokeiltaan.

Liikettä päivääni, tukea omaan valintoihin

Kiinnitämme erityistä huomiota

- Rooleihin
- Kaikkien mukana oloon
  - yhteistoiminnallisuus
- Toimintavaihtoehtoihin
  - mahdollisuus uusiin kokemuksiin
- Kommunikaatioon ja vuorovaikutus
  - vaihtoehtoiset kommunikaatiomenetelmät
- Tuen tarjoamiseen
  - osallisuuden tuki
- Ajan käyttöön

Toimintaa suunniteltaessa ja toteutettaessa tulee osallisuuden toteutumiseksi kysyä.

onko toiminnassa tilaa?

- ajatella
- tehdä valintoja
- ratkoa ongelmia /ristiriitoja
- käyttää /harjoitella sosiaalisia taitoja
- mahdollisuus oivaltaa
- tulla kuulluksi
- vaikuttaa itseään koskeviin asioihin
- vaikuttaa yhteisiin asioihin

Ovatko ohjaajat ovat aktiivisia ja osallistuvia!

(Elina Kataja, Opetushallitus 2018)

Kiitos!

Kari Vuorenpää
Kehitysvammaisten Tukiliitto
kari.vuorenpaa@tukiliitto.fi

Osallisuus –myytti murrettu video

- <https://www.youtube.com/watch?v=iG6x9Qb8ZKw>